

Nr 971

Av herr Hermansson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 174, angående statsbidrag till politiska partier.

(Lika lydande med motion nr 815 i Första kammaren)

De i proposition nr 174 anförda skälen för statsbidrag till politiska partier förefaller bärkraftiga. Det måste vara ett demokratiskt intresse att de medborgerliga fri- och rättigheterna kan utnyttjas på ett sådant sätt att väljarna får tillfälle att värdera politiska händelser och beslut och kan väga olika åsikter och politiska program mot varandra. Detta förutsätter att de politiska partierna har tillräckliga resurser för en omfattande opinionsbildande verksamhet.

Vi ansluter oss till principerna för propositionens förslag om statsstöd till de politiska partierna. Det förefaller emellertid inte vara det lämpligaste att bygga den proportionella beräkningen av bidragen på partiernas mandatmässiga representation i riksdagens båda kamrar. Partiernas inbördes styrka mätes bäst i deras andel av valmanskåren. Det är bekant att partierna bl. a. på grund av gällande valmetod får betala mandaten i andra kammaren med mycket olika röstsiffror. När det gäller mandaten i första kammaren är denna skillnad mellan röststyrka och antal platser ännu större. Om bidragen skall sättas i relation till partiernas styrka — vilken princip uttryckligen fastslås i propositionen — är det icke rättvisande att göra fördelningen efter den mandatmässiga representationen i riksdagens bägge kamrar.

Pressutredningen diskuterade frågan om fördelningsmetoden i samband med sitt förslag om statligt tidningsstöd. Utredningen anförde (SOU 1965: 22, s. 119 f.):

Den enklaste normen är att stödet fördelas mellan partierna i förhållande till deras röstetal vid de allmänna direkta valen. Med nuvarande röstfördelning skulle det innebära att stödet fördelades ungefär lika mellan regeringspartiet och oppositionens partier. En annan tänkbar metod är att fördelningen skedde med hänsyn till antalet mandat i andra kammaren. Det skulle dock innebära, att valsystemets konstruktion påverkade bidragens storlek (för närvarande till förmån för det största partiet och till nackdel för de mindre partierna). Förändringar i valsystemet skulle dessutom medföra förändringar även i de statliga bidragens fördelning, vilket måste betraktas som en visserligen obetydlig men dock onödig komplikation av den författningspolitiska diskussionen.

De anförda synpunkterna torde vara relevanta även när det gäller parti-stödet.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 174 måtte besluta att bidragsberäkningen bör bygga på partiernas röstetal vid valen till andra kammaren i stället för deras mandatmässiga representation i riksdagens bägge kamrar.

Stockholm den 30 november 1965

C. H. Hermansson

Erik Karlsson

Gunvor Ryding

Henning Nilsson

Gustav Lorentzon

Helmer Holmberg

Axel Jansson

Nr 972

Av herr Ohlin m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 174, angående statsbidrag till politiska partier.

(Lika lydande med motion nr 818 i Första kammaren)

I proposition nr 174 framlägger Kungl. Maj:t förslag om ett allmänt parti-stöd, vilket skall utgå med ca 23 milj. kr. under 1966 och fördelas mellan de i riksdagen representerade partierna efter antalet mandat. Vissa spärr-regler föreslås dessutom för mycket små partier.

Det sätt på vilket denna proposition tillkommit och framlagts är synnerligen anmärkningsvärt. Sällan om ens någonsin torde förslag av så genomgripande betydelse för det politiska livet i landet ha framlagts utan en föregående offentlig utredning och debatt.

Varken stödets totala omfattning, dess fördelning eller de former i vilka det skall utgå har blivit föremål för någon utredning. På samtliga dessa punkter synes föredragande departementschefen vara av den uppfattningen att endast en mening kan råda. På flera punkter anföres inte ens några sakskaäl till stöd för de förslag som framföres.

Föredragande departementschefen har instämt i uppfattningen att de förslag som framläggs i propositionen är av utomordentligt stor betydelse. »Ett statligt stöd som täcker en väsentlig del av de politiska partiernas utgifter måste alltid bli en fråga av största betydelse för det politiska livet och för